

MARCIUS TIZENÖTÖDIKE.

Kedd

17. szám.

Pest, aprilis 4. 1848.

Nem kell táblabíró politika.

Pest, april 4.

Halljuk, hogy tegnapi azon állításunk: miszerint a revolutio alapja minden szépnek és jónak, melly ujabb időben Euro pában és Amerikában végbe ment, egy némely emberek előtt nagy botrányt szült.

Részünkről, czáfolatnak elég volna, ezen politikai Tartufeket a historia olvasására utasítani, mindazáltal nem tartóztatjuk meg magunkat attól, hogy néhány a fentebbi állításra vonatkozó megjegyzést egész száraz hidegséggel ne tegyünk.

Sokan a revolutio szó alatt mást nem is képzelhetnek, mint a status, a törvény, jó rend, béke és csendesség ellen elkövetett legszörnyebb vétséget.

Ez épen olly vélemény, mintha valaki a háboru szó alatt azt értené, hogy felkerekedik vagy nyolczvan ezer ember, felfegyverzi magát, s megrakodva minden segéd eszközökkel, mellyekkel csak rombolni lehet, átcsapnak a szomszéd hátrába, s ott gyujtogatnak, ölik és fojtogatják az embereket, végre zsákmánnyal haza térnek.

A háboru és a revolutió magában véve, indifferens eszme. Sem jó sem rossz.

A háboru lehet igazságos, elkerülhetlen szükséges, a revolutio szinte. A háboru lehet dicsőséges, lehet gyalázatos és becstelen, a revolutio szinte.

Mindakettőnek igazságossága a jogban és szükségességben alapszik.

De a jogok alatt, nem az írott, hanem a természeti jogokat értjük.

Vannak némely írott jogok, mellyek a természetivel ellenkeznek. Ezek, ha mindjárt a szerződés színét is viselnék, ha mindjárt a legnagyobb ünnepélyességgel köttetvék is, már magokban semmik.

Illyen soha valódi érvényességre nem jutható szerződés az, ha valamely nemzet egy harcban függetlenségét elveszti, s kénytelen lesz meghódolni, hatalmas szomszédjának, béke pontokat fogad el, mellyek őt megszenyvezik, az illyen írott jog egyike azon természet ellenieknek, melly ellen, ha van erő, mindig jogosan feltámadni lehet, s a feltámadók a győzelem után dicsőségre számolhatnak. Erőszakot mindig lehet erőszakkal visszatorolni.

Ha valamely gyengébb nemzet, két hatalmas szomszédától elnyomatik, függetlenségét elveszti: feltámadása bár melly pillanatban jogos és igazságos leend.

E tétel áll akkor is, midőn az elnyomó és leigázó hatalom ben a hazában lakik, ha a természeti jogok ellen egy

párt hatalmas, a többi rabszolga. Ha nyilvános gunyára az emberi szent jogoknak az országban az absolutismus úti fel fejt.

Legujabban az austriai népek állottak fel, és nincs senki, ki tőlök a dicsőség koszoruját megtagadná.

Az is igaz azonban, hogy ha e mozgalom szerencsétlenül üt ki, a kik most bátran az egész mivel világot tapsai között, dicsőségről beszélnek, az ellenkező esetben lázadók, felségsértők, a közbéke és nyugalom erőszakos háborgatóinak nevezettek volna.

De a bíró, ki e becstelenségben a megidézetteket elmarasztalta volna, csak a maga ügyében ítélte volna. — És ez jogtalan.

Háboru és revolutio nem más, mint erőszak az erőszak ellen.

Ha van valami e kettő között különbség az csak a revolutio javára van.

Háboruban egy fővezér van, kire a főhatalom bízatik. Minden gépszerűleg megyen. Az egyéniség felolvad az egészben. A háborut egyesek szeszélye és dicsvágya indíthatja, a zsoldosok mellette vak eszközök; a revolutio ellenben minden organisatio nélkül, az ezernyi egy véleményűek elv harczja. Millioknak kell egy véleményben lenni. Létezni kell egy nagyszerű elvnek, mellyért meghalni érdemes legyen

És illyen elv csak egy van: a szabadság.

Hajdanában két egymásra neheztelő fejedelem harczzal támadá meg szomszédját, később a kormányok vittanak együtt. Nemzet nemzet ellen nem vi soha. Az emberek szeretik egymást. Ha differentia van, az csak onnan származhatik, ha egyik nemzet kormánya nem a közvélemény kifolyása.

Két tisztán democrata nemzet között a háboru csak nem lehetlen, mint szinte lehetetlen volna a nép és hatalom közt a revolutio, ha a kormány a közvélemény kifolyása.

De ha az egyik nemzet kormányát egy fractio ragadja meg, ha ez dicsvágyó nyerni és rabolni akar, a szomszédot veszély fenyegeti. Így van akkor is, ha az országban egy pártnak sikerül a valódi többséget egy pillanatra elámitani, s a hatalmat magához ragadni. Ekkor már meg van téve az első lépés, mellynek visszahatásából származandik a revolutio.

Az uralkodó, az igazi felség csak a nép lehet, ki ennek természetes jogait megtámadja, magához ragadja, azt bitorolja, az ollyan nem különb a kül ellenségénél.

Hatalmat alkotmányos szabadság nélkül viselni, valóságos usurpatio. Nem állhat ez ellen az írott jog sem. Mert a természeti jogok ellen kötött szerződések mindig érvénytelenek, azokat csak erővel, vagy legalább a tudatlanok és gyávák közönyösségével lehetett behozni. A mit tehát a tudatlanok és gyávák közönyössége elrontott, ám hozza helyre azt a bátrak és jelesek vitézsége.

Lombard-velence Európának egyik legszebb tartománya. Kele ten ősi dicsőségével a neptuni város. Nyugoton a lombardi vas korona széke lye, Milano. Éjszakra a tavak és és havasok, s délre a legnyájasb táj, szelid éghajlat, s délies gyümölcsök.

A nép gazdag, erős és hatalmas. A nemzetiség döntetlen alapokon nyugszik, a földtani fekvés a lehető legsze-
rencsésb. Historiája e népnek felmegyen a harmadik ezer év-
ig. Bemegyén a mythosz korába. E nép volt egykor Roma.
Virgilius és Horacius e földnek gyermekekei. Cato, Pompejus,
Julius Caesar e nemzetből valók. Itt harczoltak a longobar-
dokkal, itt emelkedtek az első gót iverk, itt énekelt Petrarca,
Tasso Torquato. Ez hazája Rafaelnek, s az egyenkint neve-
zetes, és olly nagyszámu művészeknek. E hon ma is a dalok ere-
deti hazája, az olasz zene Európában a legnagyobb közönsé-
get birja.

Olaszországban van egy nemzeti érzelmektől hevitet
aristocrazia, vagyonos és függetlenséget szerető polgári osz-
tály, melly mint másutt, az adók nagysága ellen folyvást pa-
naszkodik, van egy szép és költői népe, melly elnyomatása alatt
is megtartotta eredeti alakját.

E föld, a nem rég multban, egy deig harcz tér volt
hol Europa két egymással ellenkező elve csatasíkra szállt.

Az új világ képviseltette a francia republicaval össze-
csapott a vén romai birodalommal.

A harcz végén Olaszország északi része szabad és füg-
getlen lett.

Egy időre ezen ország e szabadságot odaengedé, csak
hogy részt vehessen a dicsőségben, mellyet Napoleon a sza-
bad népeknek cserébe adott.

E történetek után e föld ismét járom alá jutott.

A művelt, gazdag, polgárosodott és nemesvérű nép kény-
telen volt büszke nyakát meghajtani az éjszaki hatalmak jog-
tipró erőszakának.

Lombard-Velence szolgaságra jutott. A szabadsághoz
szokott nép, az osztrák bárdolatlan politica alá jutott.

Soha ennél természet ellenibb kötés nem történt. Egy
nagy és mivel nemzetből az északi tartományokat elmetszeni,
és át adni azt a népszerűen Austriának! hogy e hatalom az-
tán régi szokás szerint ezen országot úgy tekintse, mint gyar-
matot, mint tartományt, mellynek rendeltetése csak jövedel-
mezni, s a középponti kormány adóságait fizetgetni.

A Metternich-politica itt volt kifejtve a legteljebb szí-
gorúsággal. A politicai hivatalokra németek és csehek alkal-
maztattak. Az egyedáruság témérdek, és elsőszükségű czik-
kekre kiterjesztve — a bélyegadó a botránykoztatásig magasra
volt emelve. —

A politicai életnek minden jelentkezései tökéletesen el-
nyomatva, a censura még a tényeket sem engedte a lapoknak
híven közleni; az olasz se hazájáról, se a külföldről igaz ada-
tokat nem olvashatott.

Az újabb időkben Milanóban a nép különös alakot vet
fel, sötét és vissza tartozkodó lön. Nem járt színházba, s a
legnagyobb rész folyvást gyász ruhát viselt.

A franciaországi fáklya, a palermói nagyszerű példa
itt inkább meglepte, mint örömmre ragadta a népet. A lombardi
nép reményvesztett haza, nem bizott már a jövőben sem!

Egyszerre jö a hír, hogy Bécs városa revolutioban van,
hogy régi a system a fő tengelyét a nép megtörte.

A világon e legváratlanabb hír elhatározó volt. Minden-
ki átlátta, hogy az osztrák tartományok millionyi népei között
habár a Metternich politica fentudott állani, annak semmi
valódi alapja, mellyre biztosabban támaszkodhatott volna, nem
létezett. A birodalom kormányát néhány lelki vak, s elkorhadt
vén ember, s ezeknek nyomoru eszközei a hivatalnokok
tevék.

Olaszországban azt gondolták, a bécsi nép utolsó csep-
vérét oda adja, a régi systema mellett, csak hogy az olaszokat
tovább is szívhasssa.

A magyarok a cseheket és a bécsieket tartották az ab-
solutismus alapjaul. Ellenkezőleg a németek a magyarokat és
olaszokat képzelék ollyan rendbontóknak kikért az alkotmá-
nyos szabadságot vissza kell tartani.

E napon az osztrák tartományok megismerkedtek egymás-
sal. A szabad sajtó tudósítani fogja az olaszokat, hogy a ma-
gyarhaza nem büntárs azon vérontásokban, mellyet ottan ro-
konaink a magyar katonák elkövettek. Mi már összebarát-
koztunk a jó bécsiekkel. Lengyelország ellen csak gondolat-
tal is véteni megbélyegző bün volna. A közös ellenség a bé-
csi kormány volt, az absolutismus.

És végre eljöttek a napok, mellyben a követett ször-
nyeteg rendszernek gyümölcsei megérjenek.

Az osztrák birodalom, tökéletes desorganisatioban van.
A régi és Európában olly nagy tekintélyű uralkodóház komoly
veszedelmeknek van kitéve.

Előttünk egy milanói levél fekszik. Egy szives ismerő-
sünk egész készséggel adta azt át, hogy abból némelly rész-
leteknt közölhessünk.

„Marcz. 18-án, szombaton azon hír érkezett ide, hogy
Bécsben revolutio kiütött, és hogy Metternich megszökött. Ezen
hirre, a nélkül, hogy legkissebb összebeszélés történt volna;
a nélkül, hogy meg lett volna határozva, mikor, mi módon
és hogyan; kinek vezérlete vagy tanácsai szerint; azon-
czél tüzetett ki, hogy a németeket az országból ki kell verni.
Délután egy óraker, midőn már a sajtószabadság ki volt hir-
detve, föllekesevde minden ember a ki csak fegyvert fogha-

tott (pedig a kormány háromszor is összeszedette minden háztól a fegyvereket, mégis volt minkenkinek) minden ember a csatáért termelt, készen várva a közös ellenséget. Ezen hirtelen történt föllázadás épen olly váratlan a katonaságra nézve, mint magára a lakosságra. Délután két órától egész négyig a városnak minden utzáin a hol a katonaság kisebb csapatokban megjelent véres ütközet volt. A nők és gyermekek az ablakokból köveket, vasakat és egyéb nehéz eszközöket szórtak le a katonák fejére, más ablakokból zápora hullott a golyóknak. Az utcából, honnan a katonák kifutottak, minden tiz lépésre baricádok emeltettek: kocsikból, székekből, sőt még a zongorákat és bársonykarszékeket sem kimélték. Egy óra alatt a katonák az egész városból ki voltak zárva. A nép neki bátorodott. Radetzky tábornok behelyezvén magát a városon kívül lévő várba, az, a várost katonasággal körülvette és a város kapuit erősen bezáratván, a kapuk védelmére irányozta minden erejét, hogy azon esetre, ha segítségre jönnének a Piemontiak, vagy a falukról a parasztok, a bejövételt megakadályozhassa.

A látvány nagyszerűen borzasztó volt.

Ezután öt napig a város ostrom alatt volt. Az utcákon senki sem járt, a boltok mind bezárva maradtak, csak kapuk mellett, hol a város utcái a bástyákra szolgálnak, ott lövődött a nép a katonaságra és vissza.

Marcz. 21-eig mindig segítséget vártunk, majd azon hír biztatá a várost, hogy a segély sereg akadályokra találván, utközben kénytelen megküzdeni az előre küldött német katonákkal, majd ismét a vice királynak Bresciában lett letartoztatását hozák hírül. — Ez alatt e városban mindent, a mi a kormány czimét viselő, mind a királyi lakban, mind a scala és egyéb opera házakban, boltokon, hivatalokon és ajtókon a nép öszverombolt, a német hivatalnokokat börtönbe hurczolta családostól együtt, Radetzkynek maitressét gyermekeivel együtt, valamint egy pár főbb hivatalnokokat is, kik állótzet alatt szökni akartak, a vice király palotájában levő örsereget, melly magyar granátosokból állott lefegyvereztették. Mind ez a legnagyobb rendben, a nélkül, hogy az ember tudta volna, kik voltak a parancsnokok. Nem lehetvén egy kaput sem bevenni, léggolyó segítségével küldték szét a tudósításokat a vidékiekhez, és őket e vég veszélyben segítségül hívták. Ezen napon estve azon hír terjedt el, hogy a kapukközélemben a papokat a katonák öldösik és a templomokat fosztogatják, és hogy Radetzkynek szándéka lenne a felbőszült katonaságot zsákmányra bocsátani, továbbá, hogy a zsákmánylás után, ha a város lakói a barricádokat le nem rontanák, a katonaság a városba berohan, s mindent öszvefog lövöldözni.

E hírekre a nép dühe végsőkig ment, a helybeli consulo- ellenmondásait Radetzkynek beküldötték. Ekkor tudtuk meg, ki vezérli a forradalmat, a helybeli primás gr. Borromeo és Casati Podesta. A primás oldala mellett kard, melyén nemzeti cocarda, kezében keresztet tartván, a forradalom zászlóját a nagy pápa által megáldottnak mondva. Fölvivaték a nép, hogy utolsó csep vérig küzdeni meg ne szünjön, és tegye meg a hazafi kötelesség legnagyobb áldozatát. Erre a nép fel-

buzdult es értesülvén, hogy az egyik kapunál iszonyu sok paraszt segítségül jött, azon kapu ellen irányzá erejét és így a katonaság két tűz közzé szoritaván, végre engedni kényszerült. Az érkezett falusiak száma ellepte a város minden részeit, ezeket a gazdagok étellel, itallal jól tartván fölfegyvereztettek és a többi kapuk ellen vezettettek. Radetzky fegyvernyugvást és egyességet ajánlott. — A forradalom visszavetette és erejét megfeszítve, szerdán egész éjjel a legnagyobb ágyu és puska lövődözések között a győzelmet kivivta, Radetzky elszőkött. Váratlanabb és csufosabb veszteségét soha sem képzeltem. Az olaszok azt hiszik, hogy az ő diadalmok csak álom, és hogy az osztrák hatalmat nem ők, hanem század geniusa a szabadság istene verte ki Mailandból.

Beszélik, hogy Carlo Alberito, sardiniai király segítségét akarna nekünk hozni.

Nem hiszem, hogy ezt merné. A terv nagyon kalandorszerű volna. —

A nép a respublicát kívánja.

Károly Albert a sardiniai király minden had izenet nélkül 40ezernyi néppel berontott az austriai Olaszországba.

A bécsi kormány nem tehet most mást, mint a kétségbeesésig harczolni, győzni, vagy valami lealacsonyító békét kötni.

Néhány nappal ezelőtt daczára annak, hogy Sardinia Austria iránt a legbarátságosabb szomszédsgot mutatott, s legujabban is azt nyilatkoztatta, hogy politicájának alapja Olaszország jelen territorialis viszonyainak tovább is fenntartása a turini kormány beleegyezett abba, hogy a fővárosban a milanoiak segítségére szabad csapatok alakuljanak.

Austria ezen lépések iránt felvilágosítást kért, kapott is, melly a béke további fentartására elég biztosítéknak látszott.

És ime mi történik. Az éjszakai mozgalmak kiütése után a sardiniai király a lombard-velencei néphez egy proclamatiót bocsát ki, s egyszersmind személyesen 40ezernyi hadsereg elébe állván, a határokon átjön.

Annyi évi bébe után Europa ismét harczok tere lett. Most is mint 60 év elöt, az első tűz Olaszország éjszaki részeiben ütött ki.

A bécsi szardiniai követ a hír megérkezte után azonnal hazájába visszaküldetett.

Lehet-e még reménye Austriának Olaszországot megtartani. —

Pozsony, apr. 3 reggel 6 óraker.

Imádott polgártárs. — Szépen vagyok. — Tegnap kitiltottak Bécsből. Ne neked alkotmányos ország! — Itt vagyok Pozsonyban, reméllem itt több becsületet fognak tudni.

Tegnap este ülök szobámban és gondolkozom azon levelekről, mellyeket önhez bátor valék intézni, és meggyőződésem tökéletesen, hogy ön azokat nem fogja kiadni.

*

A midőn be jön egy ur, s kér illendőséggel, méltóztatnám őt követni.

Tudtam kivel van dolgom, követtem őt, s 99 számú bérkocsin egyenesen a policia igazgatóságához hajtottunk.

— Ön republicanus! így támadott meg egy tobákos német. — Ne is tagadja — ön tegnap akaratán kívül elárulta magát. — Ön tegnap egy ismeretlen egyszerűen polgártársnak szólított...

Kicsit megszeppentem.

— Ön lázító. Ön azon urnak azt merte mondani, hogy a jelen ministerium tagjai Metternich alatt is hivatalban voltak.

Kelepczébe kerültem.

— Ön azt merte állítani, hogy a bécsi új sajtótörvények szabadabb elvűek, mint a magyaroké...

Oda vagyok...

— Tudja meg ön ezen eszmék a felség sértéssel határosak, ha ön ezen eszméket valamely lapba kiírni akarja, ám tegye, az nem a mi dolgunk, csak kapjon rá szerkesztőt, ki azt ki merje adni.

— Ah ah!

— Ön ezen ah-ah-okkal czélzásokat akar tenni. —

— Bocsánat csak köhögtem. —

— Menjen ön, s vigyázzon magára, s ne compromittálja többé magát. Különösen ne fecsegen ismét mindenféle ostobaságokat, mert nem jól jár. Ő felsége a császár legfensőbb hajlamát követve, teljes szabadságot engedett, de a szólás szabadság még nincs decretalva. Most pedig gondatlan kifejezéseért fizetni fog husz forintot pengőben.

Kivettem tárczámat.

— Bocsánat. Egy kérdést. Elfogadják önök e fizetés bankjegyekben is?

Senki sem felelt... Szomorvá lefizetvén a birságot, s haza mentem.

Egy óra mulva következő levelkét kaptam. —

„Ön javithatlan. Ön azon kérdésével, hogy elfogadják-e, a pénz birságát bankjegyekben a nemzeti bank hitelét igyekezett aláásni, azon kívül, midőn a directio épületét elhagyta, és Ferencz császár szobra előtt elment volna, ön igen mélyen látszott valamin gondolkozni, ön veszedelmes ember. Ezennel tehát meghagyatik önnek, hogy az ide mellékelt uti levelet átvevén a holnapi gőzösön takarodjék haza Magyarországra.

Az aláírást elhallgatom.

Baráti jobbjomat édes szerkesztő. Üdvözölje ön nevemben Petőfit, Jokayt, Vasvárit. Maradván stb. Nagy Gedeon.

Ugyanez alkalommal levelezőnkől még e sorokat is veszük

Mi igen tiszteljük azokat, kik valamihez igen nagy tüzzel kezdenek, naponként párjával is írják a levelet, csak hogy az ilyenek aztán hamar bele annak. Legyen ön kivétel drága Nagy Gedeon.

Pozsony fél hétre. —

A gőzös mindjárt indul. — De egy öröm hirt önnek. —

Ah! mi magyarok, mi leszünk ám a szabad nemzet. —

Ez lesz aztán az alkotmány, ez aztán a haza. — Öröm könnyű im folynak, ön megfogja ismerni a papírról, hogy könnyeimtől az egészen át volt ázva.

Felelős ministeriumunk van. — A királyi hatalom a nép kezébe esett. —

E mellett még nekünk otthon az ördög sem fog parancsolni. Most hallom, hogy a tegnapi kerületi ülésben a téns Karok és Rendek olly kemény nyaku vármegyéket teremtettek, hogy legyen a ministerium felelős vagy nem, avval egem ucse nem boldogul. —

Ah! minő alkotmányunk lesz, ah minő alkotmányunk lesz. — Az absolutismus nem férhet hozzánk, sem alólról sem felőlről — csak közöttünk ki ne üssön. —

Ah minő alkotmányunk lesz — parlamentaris kormány, s még mellé municipium is. Mon dieu, mon dieu, mon dieu.

Maradván

Nagy Gedeon.

Még egy harmadik levél is. Zápóra van ma a leveleknek; azonban bocsásson meg a drága levelező, mert ezen harmadik levelet olly kemény igazságokkal találta megrakni, hogy ha azt kiadnánk, a szomorú dicsőség, először az országban sajtó perrel támadtatni meg, valószínűleg minket érné. —

Ma azt beszéltek, hogy Austria annyira megelégedve a Colowrath ministeriummal, hogy inkább Magyarországhoz akarna csatlakozni.

Megköszönnénk az a szép succesiót, mellyre ezer kétszáz millio pft van intabulálva.